

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de AAMBINDER

Relatie wedergeboorte en geloof [p.11]

Gereformeerde Gemeente Drachten

07/01/2016
jaargang 94

nr **15**

In 1954 onttrekt een aantal personen zich aan de Christelijke Gereformeerde Kerk te Drachten en ontstaat er een Christelijke Gereformeerde Gemeente in Nederland. In hetzelfde jaar verrijst er een nieuw kerkje aan de Zuidkade. Acht jaar later sluit de gemeente zich aan bij de Gereformeerde Gemeenten. In verband met de groei van de gemeente wordt het aantal zitplaatsen

in 1970 uitgebreid tot 150. Na de komst van ds. E. Venema, in 1973, zet de groei zich in versterkte mate door. Uiteindelijk leidt dit ertoe, dat men in 1976 een nieuw kerkgebouw (met 280 zitplaatsen) aan De Singel betreft. Sinds 2007 is de gemeente vacant. Het aantal leden en doopleden bedraagt 319.

Met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade

We mochten door de goedheid van de Heere nog weer een nieuw jaar ingaan. De Heere geve ons en die ons lief zijn al wat nodig is voor de tijd en de eeuwigheid. Ja, dat wij met al onze noden en zorgen de toevlucht mochten nemen tot de troon van Zijn genade. Boven alles om de enige troost te mogen kennen waarmee wij leven en sterven kunnen, waar onze Heidelbergse Catechismus in vraag en antwoord 1 mee begint.

Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwaamer tijd.

Hebreeën 4:16

ds. G.J.N. Moens,
Lisse

Hier van spreekt ook de apostel Paulus in de Hebreeënbrieff als hij wijst op de heerlijkheid van Christus. In Hem is alles vervuld wat de Kerk van het Oude Testament was toegezegd en waar de ceremonieën van de tabernakel-dienst van spraken. Christus is de grote en enige Hogepriester, Die is ingegaan in het hemels heiligdom, nadat Hij op aarde Zijn Middelaarswerk heeft volbracht! "Maar Deze", lezen we in Hebreeën 7, "omdat Hij in der eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk priesterschap. Waarom Hij ook volkomen kan zalig maken, degenen die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden". Hij is daar Zijn Kerk ten goede. Want Christus, de volmaakte Hogepriester, is genaderd tot de troon des gericht. Hij is verteerd in het vuur van het heilig recht Gods. En om Zijn enige en volmaakte offerande en Zijn voorbede aan de rechterhand des Vaders,

is er de troon van Zijn genade. Daarom kan de Heere Zijn goedheid en gunst bewijzen aan een mensenkind, dat alles verzondigd heeft en naar recht voor eeuwig moet omkomen.

Het is zo'n wonder dat hier van de troon der genade gesproken wordt, waar wij toch vanwege de zonde allen reizen naar de rechterstoel Gods. Naar de troon van Zijn gericht. Wat stappen wij toch gemakkelijk over de zonde heen, wat rekenen wij toch niet of weinig met die ontzettende eeuwigheid. Vraag toch of de Heere onze zielsogen opent om te mogen zien wat de werkelijkheid, wat de ernst van ons leven is. Dat wij voor de troon van Gods gericht moeten verschijnen. Dat de Heere buiten Christus een verterend Vuur en een eeuwige Gloed is, bij Wie niemand wonen kan. Dan gaat het niet om zwaarheid, maar wel om waarheid, om door Gods Geest een doodschuldige zondaar voor God te worden. Om in het verliezen van al mijn gerechtigheden te buigen voor en onder Zijn heilig recht.

Het wordt voor een ontdekte zondaar, die beeft voor de heilige majesteit Gods en toch de Heere niet meer kan missen, zo onuitsprekelijk groot wanneer het heilgeheim aan de ziel geopenbaard wordt. Het heilgeheim dat de troon van Gods gerechtigheid om Christus' wil een troon der genade is voor een arme zondaar.

Met vrijmoedigheid toegaan. Wat ontbreekt de vrijmoedigheid vaak bij Gods kinderen, als satan op hun zwarte kleed wijst en op al hun afmakingen. Het is de

In dit nummer

4 Vluchtelingen
in Nederland [1]

6 Drieslag [1]

11 Relatie wedergeboorte
en geloof [1]

- 3** Intro 2016
- 5** Nieuwjaarswens
- 7** Even maar...
- 8** Over schepping en evolutie [1]
- 9** Verblijvend nieuws
- 10** Psalm 1 is het juiste begin, vond dr. Constantino
- 12** Boekennieuws
- 13** Kerknieuws
- 14** Berichten
- 14** Kerkdiensten
- 20** Versterking van het geloof door de Heilige Doop?

Intro 2016

trekkende liefde van Christus, waardoor ze toch gedurig weer komen met smeking en geweent. Wat een les in het leven der genade: Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns groten Naams wil!

Vrijmoedigheid is niet de vrijpostigheid van de farizeeër vóór in de tempel, vol eigengerechtigheid. Maar een zondaar die gaat leren uit u geen vrucht meer in der eeuwigheid, komt in ootmoed en onwaardigheid. Dan is hun smeking niet gegrond op hun gerechtigheden, maar op 's Heeren barmhartigheid in Christus.

Van deze genadetroon geldt: rijken worden ledig weggezonden, maar armen worden met goederen vervuld. De bede: 'genâ o God, genâ, alleen om de Heere Jezus' wil', zal de Heere op Zijn tijd vervullen.

Want Zijn hart brandt om barmhartigheid te bewijzen om Christus' wil.

De Heere geve ons en onze kinderen geen rust voordat het heilgeheim van deze tekst in eigen hart en leven ervaren mag worden.

Niet uit te spreken is het wonder, wanneer een verlorene genade mag vinden en mag ervaren dat de Heere in gunst en in liefde op hem neerziet.

Wanneer ze dat vinden? Ter bekwamer tijd. Dat is niet mijn tijd, maar Gods tijd. Dat is nooit te vroeg, maar ook nooit te laat. Hij weet van al hun strijd. Hun bloed, hun tranen en hun lijden zijn dierbaar in Zijn oog. Daarom armen, nooddruftigen, door onweder voortgedrevenen, het ligt buiten u in een Ander, in die gezegende Hogepriester. Zo Hij vertoeft, verbeidt Hem want Hij zal gewisselijk komen en niet achterblijven.

De Heere geve ons en onze kinderen geen rust voordat het heilgeheim van deze tekst in eigen hart en leven ervaren mag worden. Dat we zo het nieuwe jaar mogen ingaan.

Meelezen in het Schatboek

Na een kalenderjaar 'meelezen in het Schatboek' hebben we voldoende aandacht gegeven aan de grondlegger van onze Heidelbergse Kerk. Zijn niet zo gemakkelijke verklaring hebben we zo geprobeerd dichterbij onze lezers te brengen. Week na week, stap voor stap. Ons troostboek, 'de waarheid in haar verband zoals Gods Kerk dat tot haar troost beleeft', heeft op deze manier centraal gestaan. De kernzaken van de Godsopenbaring zijn het zo waard. We danken de beide scribenten, ds. D. de Wit en onze vriend A. A. Roukens uit Nieuw-Beijerland, hartelijk voor hun wekelijkse medewerking aan ons blad.

Meelezen in ds. Kersten

In 2016 willen we de rubriek graag handhaven, met een andere inhoud. Dit keer is gekozen voor 'meelezen in ds. Kersten'. Voor de lezers van ons kerkelijk blad zal het niet nodig zijn om uit te leggen waarom. Ds. G. H. Kersten was immers de grondlegger en eerste hoofdredacteur van De Saambinder en heeft door Gods leiding en zegen veel voor onze gemeenten mogen betekenen. Juist ook voor onze jongere lezers willen we zijn stem laten horen. We willen luisteren hoe hij het Godswoord getrouw aan het hart legde. Daarom mag hij niet vergeten worden. Een 'Zeeuwse ouderling' is spontaan bereid (gebleken) ons als redactie hierbij van dienst te zijn. Eigenlijk hopen we dat het wekelijks lezen van een klein stukje uit de geschriften van ds. Kersten een brug mag zijn om weer (meer) naar zijn pennenvruchten te grijpen. Want die mogen niet vergeten worden! We lezen vooralsnog uit zijn uitgave over Hebreëën 11: 'Meer dan overwinnaars.'

Nieuwe rubrieken

Met het begin van het nieuwe jaar zijn er verschillende rubrieken die starten. We zijn blij dat we zoveel medewerking krijgen voor ons blad. Het komt de gezonde diversiteit ten goede. Ter wille van de leesbaarheid blijven we waakzaam over de lengte van elk artikel. Ook zullen we proberen op de lengte van een serie nauwgezet te (blijven) letten. Ook dit ter wille van de afwisseling voor onze (soms totaal) verschillende lezers. De redactie werkt beleidsmatig in allerlei opzichten goed samen met het deputaatschap dat de belangen van De Saambinder behartigt. Ook weer richting de generale synode in september 2016.

Op hoop van zegen vaart het saambinder-scheepje weer verder. Er zijn weleens stormen en golven, maar er is ook zon en stilte.... Door Gods wijsheid en goedheid.

Namens de redactie,
v. A.

Vluchtelingen in Nederland [1]

Angst

We leven in een tijd van grote angst en onzekerheid. Het aanhoudende geweld in Syrië en Irak, de spanningen op andere plaatsen en de armoede in grote delen van Afrika hebben een vluchtelingenstroom op gang gebracht die ongekend is.

ds. C. Sonneveld,
Krabbendijke

Jihadisten uit westerse landen vechten mee met IS. Wat gaan zij doen als zij terugkeren? Veiligheidsdiensten maken zich er grote zorgen over. Inmiddels hebben de eerste aanslagen plaatsgevonden. Parijs werd opgeschrikt door bloedige terreuraanslagen en kort daarop kwam het leven in Brussel volledig tot stilstand. Dit alles leidt er toe dat de schijnwerper op de asielzoekers wordt gericht. Zitten daar misschien ook terroristen onder? Het merendeel van hen is moslim. Wat voeren die mensen in hun schild? Het mag waar zijn dat velen van hen vredelievend zijn. Zijn ze niet zelf op de vlucht voor geweld? Maar geldt dat van allemaal? Een handvol extremisten kan heel veel kwaad stichten. En als die gematigde moslims nu eens gaan radicaliseren? Het zijn vragen waarop wij dikwijls het antwoord niet weten. Vandaar die angst en onzekerheid.

Betrokken gezichten

In de afgelopen weken moest ik terugdenken aan een ledenvergadering in een van onze Canadese zustergemeenten. Er zou een nieuwe kerk gebouwd worden. De

vraag was alleen welke naam dit gebouw moest krijgen. Allerlei voorstellen werden gedaan: van Zoarkerk tot Jeruzalemkerk. Bij het noemen van die laatste naam betrokken enkele gezichten. 'Dat klinkt wel mooi', zei een wat oudere man, 'maar is dat niet erg riskant? De islam wordt immers steeds machtiger, ook in Canada. Door zo'n naam op de voorgevel van je kerk te zetten, begin je op te vallen en daag je onbedoeld de moslims uit een aanslag te plegen. Dus nee, geen Jeruzalemkerk als-tublieft. Liever een kerk zonder naam'.

Grote onzekerheid

De man die dit zei, staat niet alleen. Laten we maar dicht bij huis blijven. Wij weten allemaal wat angst is. Angst heeft doorgaans te maken met onzekerheid. En van dat laatste is er na Genesis 3 genoeg. Onzekerheid is vaak het gevolg van grote veranderingen: het verlies van een geliefde, een echtscheiding, een verhuizing, een verandering van baan, of iets dergelijks. Ook bij het binnenstromen van een groot aantal vreemdelingen uit andere culturen kunnen er gevoelens van onzekerheid ont-

staan. En met die onzekerheid hebben we nu te maken. In dubbele zin zelfs. De wereld was al veranderd sinds 11 september 2001. Maar na de aanslagen in Frankrijk op 13 november is ook Europa veranderd. De dreiging van terreur geeft veel mensen het gevoel nergens meer veilig te zijn.

Voelbaar en herkenbaar

Deze angst voel je zomaar om je heen en herken je bij jezelf. Wanneer een dominee iets zegt over de huidige ontwikkelingen, wordt het heel stil in de kerk. Wanneer een docent de terreurdreiging of de eindtijd ter sprake brengt, komen de tongen los. Juist onder jonge mensen is er veel angst en onzekerheid. Ze vragen zich af: 'Is er nog toekomst voor ons?'

Tijdens een catechisatieavond deed iemand het voorstel om gewapende bewakers in de kerk te plaatsen. 'Je weet maar nooit of er iemand met een bomgordel naar binnenkomt'. Angst hoeft niet verkeerd te zijn. Zij is niet altijd een slechte raadgever. Als een leeuw op ons afkomt, is angst een gezonde reactie. Angst maakt waakzaam. Ze kan ons vleugels geven. Angst kan echter ook verlammen. Ze kan tot de Heere uitdrijven, maar ze kan ook aanzetten tot paniek, woede of haat.

Niet wegwuiven

De gevoelens van angst en onzekerheid waar veel mensen (ook binnen de kerk) mee lopen, moeten we niet onderschatten. We mogen ze ook niet luchthartig wegwuiven. Het is nogal goedkoop om te zeggen: 'Lieve mensen, er is geen enkele reden tot paniek. Wij zijn nuchtere Hollanders. Als terroristen ook in Nederland toeslaan, gaan we niet op de vlucht. Wij zijn altijd nog in de meerderheid'.

Het was erg aardig van onze minister-president om zulke dingen te zeggen, kort nadat hij verklaard had dat we met de Islamitische Staat in oorlog zijn. Maar het overtuigt niet echt. Er waren andere dingen te zeggen; betere dingen ook. Had hij maar opgeroepen tot gebed! Als er te laconiek gedaan wordt over gevaren, voelen mensen zich niet serieus genomen, gaan hun gevoelens ondergronds en ontstaat er een vruchtbare voedingsbodem voor volksmenners en haatpredikers. Bovendien is er echt wel reden tot zorg. Donkere wolken pakken zich samen boven onze wereld. Ja, ook boven ons land. Er is reden tot grote zorg. Maar er is ook reden tot beschaamdheid. Daarover gaat het de volgende keer.

(wordt vervolgd)

Nieuwjaars wens

Aan het begin van dit nieuwe jaar 2016 wensen we u allen het goede toe. Er zullen in de achterliggende dagen veel goede wensen uitgesproken zijn. Maar mag het leven in uw hart: 'Eén ding heb ik van de Heere begeerd? De dichter wilde graag in het huis van de Heere zijn. Waarom? Om God daar te ontmoeten: in genade, op grond van het werk van Jezus Christus. Hij heeft gesproken: 'Zoek eerst het Koninkrijk van God'. We kunnen zo bezig zijn met de dingen van de wereld. Misschien ook wel aan het begin van dit nieuwe jaar. Maar intussen is het wel duidelijk dat we het niet moeten verwachten van deze aarde. Er is zoveel onrust. Onder andere in het Midden- Oosten. De dreiging van de IS. Luther heeft in zijn dagen al gewaarschuwd voor de opkomst van de islam. Daar is in de achterliggende jaren weinig aandacht aan besteed. Nu is het opeens actueel. Zo veranderen de tonelen van de wereld. Maar het blijft waar, ook in 2016: 'Gij evenwel, Gij blijft Dezelfde, o Heere.' Wie daar door genade houvast aan mag krijgen, zal niet beschaamd uitkomen in dit nieuwe jaar.

We wensen al degenen die betrokken zijn bij de Saambinder deze genadezegen toe. We denken aan de deputaten tot behartiging van de belangen van De Saambinder. Zij denken tijdens de vergaderingen mee met de redactie wat de inhoud van ons blad betreft. We denken aan de medewerkers van het Kerkelijk Bureau in Woerden en aan het personeel van Verloop drukkerij uit Alblasterdam, met wie een bijzonder goede samenwerking mag zijn. Wekelijks mag ons kerkelijk blad verschijnen. De scribenten zorgen met ons steeds weer voor de juiste hoeveelheid kopy. Ook dit jaar hopen we als redactie dat de artikelen opbouwend en samenbindend mogen zijn. Het is de oprechte wens dat de naam Saambinder ook dit jaar zo mag functioneren. Onder de onverdiende en toch onmisbare zegen van de Allerhoogste.

De zegen van de Heere wensen we u van harte toe, persoonlijk en huiselijk voor het jaar onzes Heeren 2016.

Namens de redactie, ds. C. Neele

Het zaligmakend geloof [1]

'Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt'.

Hebreeën 11:1

In Hebreeën 11 handelt de apostel Paulus over het waar zaligmakend geloof. Hij geeft daar een rij van geloofsgetuigen, die in dit geloof meer dan overwinnaars geworden zijn. Niemand kan bij ernstige lezing van dit hoofdstuk hieraan twifelen. Toch kwamen sommigen tot de gedachte dat dit kostelijke hoofdstuk uit de Hebreeënbrieff slechts sprak van een tijd- en van een wondergeloof. Hoe zulk een gedachte mogelijk is, blijft een raadsel. Lees slechts die aanhef; die beschrijving, die op niets anders past dan op het zaligmakend geloof: 'Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt'.

Bovendien, dit blijkt uit het ganse betoog van de apostel in deze brief. Paulus wekt de Hebreeën op tot standvastigheid in het geloof. Zo menige aanval hadden zij te doorstaan; gedurig verkeerden zij in groot gevaar. De aan het Evangelie vijandige, wettische leraar, met die zo de vrijheid van het Nieuwe Verbond bekampende trek in hen naar de oude Mozaïsche bedeling, dreigden af te trekken van het zoeken van de verlossing in Christus alleen. Daarom heeft Paulus telkens over de heerlijkheid van Christus gehandeld boven Mozes; en boven de Priester van het Oude Testament. Niets mocht de Hebreeën verhinderen van hun zaligheid alleen in Christus te zoeken. Ook niet de vervolgingen, die dreigden.

Is de kerk niet door het geloof meer dan overwinnaar geweest? Dat geloof dat de wereld overwint, omdat het een vaste grond is der dingen die men hoopt; een vaste en onbedrieglijke grond, omdat het verenigt met en leeft uit Christus, de Levensbron. Het kan zijn nut hebben over het zaligmakend geloof hier iets te schrijven, te meer omdat van het geloof zulke vreemde, der ziele schadelijke bevattingen blijken te bestaan, in strijd met het door onze vaders naar Gods Woord beledene.

Het geloof dan wordt bij de wedergeboorte door de Heilige Geest in de uitverkorenen gewrocht. Is het nodig te zeggen wat wij door de wedergeboorte te verstaan hebben? Dat namelijk deze nieuwe geboorte niet eerst dan plaats heeft in de rechtvaardigmaking in de consciëntie, waar de ziel het verzekerd bewustzijn verkrijgt, met God in Christus te zijn verzoend! Dit stellen sommigen in onze dagen, in strijd met de belijdenis.

(wordt vervolgd)

ds. G.H. Kersten
Uit: "Meer dan overwinnaars"

Drieslag [1]

De schoolnaam Driestar moge van de laatste eeuw zijn, de gedachte erachter is veel ouder. De school heeft sinds de dagen van Calvijn een dienende plaats ingenomen te midden van de 'drieslag' gezin, kerk en overheid. De nauwe band is door de eeuwen heen gebleven. We kijken in deze bijdrage terug op de geschiedenis van de school, om daaruit lessen te halen voor vandaag.

ds. G. Clements,
Gouda

Met name Calvijn zag het belang van Bijbels schoolonderwijs in. Het was hem een doorn in het oog dat het roomse kerkvolk 'in grove onwetendheid' werd gehouden. 'Want niet in onwetendheid, maar in kennis is het ware geloof gelegen.' Om de Reformatie te verbreden en te verdiepen stonden dagelijks de deuren van de kerk open voor Schriftuitleg. Calvijn schreef een kerkelijke catechese. Hij stichtte een school voor de gezinnen van de stad. De armste burgers kregen vrije toegang. De benoeming van de onderwijzers lag in handen van de kerk, de stadsraad zorgde voor de financiële middelen. Toen Calvijn in 1564 stierf, telde de school 1200 jonge mensen. Het belang van christelijk onderwijs vinden we opnieuw terug in het doopformulier dat stamt uit dezelfde tijd. De ouders beloven dat zij hun kinderen in de voorzeide leer en naar hun vermogen zullen onderwijzen, of doen (en helpen) onderwijzen.

De Republiek

Deze aandacht voor onderwijs heeft in ons land navolging gekregen. In 1574 besloot

de Synode van Holland en Zeeland, dat de kinderen 'in de vreesse ende rechte kennisse Godes' moesten onderwezen worden. Daarbij zou kerk, gezin en overheid ieder een eigen taak krijgen.

De kerken moesten een wakend oog houden op de scholen. Zo mochten de scholen alleen 'met believen der kercken' het personeel benoemen. De overheid moest schoolboeken werven die strijdig waren met de christelijke religie. De schoolmeesters moesten erop toezien dat de kinderen de kerk bezochten, aandachtig naar de preek luisterden en de dienst tot het einde toe bijwoonden, zonder in en uit te lopen of op de toren te klauteren.

De Dordtse Synode van 1618/19 heeft deze zorg voor het kind opnieuw aan de orde gesteld. Zo gaf de Synode aan de ouders een dringende raad mee om hun kinderen gebeden te leren, de Bijbel voor te lezen en uit te leggen, mee naar de kerk te nemen en hen over de preek te ondervragen.

De Verlichting

In de 18^e eeuw daalde een sluimer over ons zo bevoorrechte land. De overzeese handel

had velen rijk gemaakt. In de theehuizen aan de Vecht bekommerde men zich nauwelijks meer om de eeuwige belangen van het kind; men las liever Franse filosofen. Het was ook de tijd dat de wetenschap begon te knagen aan de Bijbelse waarheden. De predikers konden waarschuwen wat ze wilden, maar de toon was gezet. Men wilde vooral een redelijk geloof.

Deze 'Verlichting', zoals men het noemde, zou gevolgen krijgen voor de school. Was de schoolonderwijzer voor 1806 door de kerkenraad verkozen, vanaf 1806 (Franse tijd) kwam het benoemingsrecht bij de 'neutrale' overheid te liggen. Men begon zich af te vragen of de school wel de juiste plaats was om te onderwijzen in de 'voorzeide leer'. In de schoolwet van 1806 kunnen we lezen dat in de schoolboeken een deugdzaam kind centraal moest staan. Jezus mocht wel een goed voorbeeld worden genoemd, maar niet meer als Zoon van God en Zaligmaker. De drieslag kraakte in zijn voegen.

Artikel 23 Grondwet

Een tegenreactie kon natuurlijk niet uitblijven. Kinderen werden van school gehaald. Illegale schooltjes werden opgericht. Het ging er soms ongemeen fel aan toe. Derk Hoksbergen, boer te Wilsum en latere kruisgezinde voorganger, schreef: 'De scholen bint net so bedurven as de karken en zollen wie er uut blieven'.

De grote vraag was hoe nu verder? Het was mr. J.J.L. Van der Bruggen die in 1857 de richting wees. De overheid moest financiële ruimte bieden aan ouders die christelijk onderwijs wensten voor hun kinderen. Mede onder inspiratie van Abraham Kuypert kreeg het 'bijzonder onderwijs' in 1917 een plaats op de rijksbegroting en in artikel 23 van de Grondwet.

'Oud' en 'nieuw' calvinisme

Kuypert had als bijnaam 'de geweldige', toch waren er aarzelingen bij de 'stillen in den lande'. Er leek een onherkenbaar element te zijn binnengeslopen in het 'nieuwe' calvinisme van Kuypert. Zijn grote openheid voor de cultuur en zijn leer van veronderstelde wedergeboorte stonden haaks op het 'oude' calvinisme.

Iemand als prof. H. Bavinck zag met zorg hoe de sobere, ernstige geloofswaereld van de afgescheidenen wegebde. Hij schreef: 'Het is of wij niet meer weten wat zonde en genade, wat schuld en vergeving, wat wedergeboorte en bekering is. In theorie kennen wij ze wel, maar wij kennen ze niet meer in de ontzaggelijke realiteit van het leven...'

Deze geestelijke verschraling werd ook

In twee artikelen zal worden nagedacht over Driestar educatief. Ds. G. Clements (tot voor kort toezichthouder) richt zijn blik naar het verleden. Dhr. L.N. Rottier (bestuurder) kijkt naar de toekomst.

Reformatie school in Krabbendijke, omstreeks 1940

God(ont)erend

door ds. G.H. Kersten opgemerkt. Hij vertolkte het gevoel van veel ouders in een herdenkingsrede in 1932. 'Zorg en kommer greep ons aan, voor het opkomend geslacht. (...) Zouden we die oude, beproefde leer van onze kinderen laten roven?' Inmiddels waren de eerste 'reformatorische' scholen een feit, nog wel op eigen kosten.

Van Drieslag naar Driestar

Wat kunnen we uit dit korte overzicht leren? In de eerste plaats dat reformatorisch onderwijs nooit vanzelfsprekend is geweest, maar altijd weer bevochten moest worden. In de 16^e eeuw streed Calvijn tegen de 'grove onwetendheid'. In de 19^e eeuw moest men zich weren tegen de deugdzzaamheid van de Verlichting. In onze tijd staan wij tegenover het moderne ongeloof. De invloed ervan gaat onze gezinnen ook niet voorbij. We hoeven slechts te denken aan het verminderde gezag van de Schrift, het tornen aan de scheppingsleer en de sluipende invloed van de media. Ondanks al deze bedreigingen zijn de eigen scholen, door Gods voorzienigheid, ons nog gelaten. Driestar educatief neemt daarbij een belangrijke plaats in, om de jonge mensen weerbaar te maken. Wij zijn zeer bevoorrecht met 'onze' Driestar, de enige Pabo die zich gebonden weet aan Schrift en belijdenis. Dagelijks zijn docenten en bestuurders druk doende om aan deze roeping inhoud te geven. De Driestar heeft de bestudering van de bronnen van de (Nadere) Reformatie op de agenda gezet. Het mag er, wat mij betreft, zelfs hoog op. Het houdt de rijke erfenis voor de student levend en geeft hem bagage mee voor het verantwoordelijke werk dat wacht.

Het tweede dat wij moeten noemen, is dat de school dat niet alleen kan. We hebben dat goed van Calvijn geleerd. De ene levenskring kan niet zonder de andere. Het schoolonderwijs werd eeuwenlang gedragen door eenvoudige kinderen Gods en het voorbeeld van toegewijde ouders, onderwijzers en predikers. Zij waren bezet met het behoud van de kinderzielen op reis naar de eeuwigheid. Het doopformulier vertolkte die nood op liefdevolle en ernstige wijze: 'Dat wij met onze kinderen in het rijk Gods niet kunnen komen tenzij wij vannieuws geboren worden'. Moge die nood ons ook vandaag wegen. De kinderen zouden er goed mee zijn als zij op hun levensweg mensen mogen ontmoeten die hen 'naar hun vermogen' onderwijzen in de goede en gezonde leer van de enige Troost in leven en sterven (Tit. 2:1).

(wordt vervolgd)

Aan het begin van het nieuwe jaar lezen we met elkaar de eerste zeven vragen, die een predikant aan een kind stelt in de catechismus van Genève (1545):

1. **Predikant: wat is het hoofddoel van het menselijke leven?** Kind: God te kennen.
2. **Predikant: waarom zeg je dit?** Kind: omdat Hij ons geschapen en in de wereld gebracht heeft om in ons verheerlijkt te worden. En het is zeker terecht dat wij ons leven met Zijn eer in verband brengen, omdat Hij er het Begin van is.
3. **Predikant: wat is het hoogste goed van de mensen?** Kind: datzelfde.
4. **Predikant: waarom noem je dit het hoogste goed?** Kind: aangezien ons lot bij het ontbreken daarvan ongelukkiger is dan dat van de redeloze dieren.
5. **Predikant: hieraan zien we dus, dat er niets zo ongelukkig is als niet naar Gods wil te leven?** Kind: jazer.
6. **Predikant: maar wat is de ware en juiste kennis van God?** Kind: wanneer men Hem zo kent dat Hij geëerd wordt.
7. **Predikant: wat is de goede manier om Hem te eren?** Kind: dat wij in Hem al ons vertrouwen stellen; dat wij Hem dienen door gehoorzaam te zijn aan Zijn wil; dat wij Hem in al onze noden aanroepen en in Hem ons heil en alle goeds zoeken; en dat wij met hart en mond erkennen, dat alle goed alleen van Hem komt.

In de prille bloeitijd van de Reformatie was het onderwijs aan iedereen, dus zeker aan de kinderen, van levensbelang. Daarom ontstonden er in die tijd heel veel hulpmiddelen, catechismi. Eén daarvan is van Calvijn. Hij wil de meest wezenlijke zaken van de Heilige Schrift overdragen aan het jonge geslacht. Opmerkelijk waar hij dan mee begint: de eer van God. Gods bedoeling met elk mensenleven is, dat Hij zal verheerlijkt worden. Daarom is het wezen van elke zonde, dat wij niet beantwoorden aan dit doel. Integendeel, in plaats dat ons leven God-vererend is, blijkt het God-onterend. Daarmee is de diepte van onze ellendestaat getekend: ik beantwoord niet (meer) aan het doel van mijn leven. Een voorbeeld: wanneer u een pen bezit maar die schrijft niet, wat doet u daarmee? Laat staan wanneer die pen alleen maar vleit en knoeit. Wat doen we daarmee? Inderdaad, die gooien we weg. Niet beantwoorden aan het doel maakt dus... wegwerpenswaard!

Wat hebben we dus allereerst nodig in 2016? Dat Gods Geest een nieuw begin maakt, een nieuw levensbeginsel werkt. Dat we hêrschapen worden door de genade die in Christus Jezus is. Want alleen door dit nieuwe levensbeginsel in Christus Jezus gaat ons leven weer enigszins beantwoorden aan het doel dat de Heere met ons leven heeft.

Wat kunnen we u daarom beter toewensen voor het nieuwe jaar dan een nieuw begin uit God, een nieuw levensbeginsel uit de Geest van Immanuël. Anders is ons leven één grote mislukking! Met alle schuld, ellende en onrust die daarbij hoort. Van harte: door Gods herschepende genade een echt nieuwjaar!

v. A.

Over schepping en evolutie [1]

‘Is het ook dat God gezegd heeft?’

Het onderwerp schepping en evolutie heeft de laatste weken weer in de belangstelling gestaan. Op de Evangelische Hogeschool en in het Reformatorisch Dagblad is ruime aandacht gegeven aan de verschijning van een boek van de Delftse prof. dr. ir. C. Dekker en de kinderboekenschrijfster mevr. C. Oranje, getiteld: "Het geheime logboek van topnerd Tycho".

ds. D. de Wit,
Barneveld

Soms gaat het zover dat men het 'scheppingsverhaal' op scholen niet meer in het lesprogramma wil hebben.

Het doel van dit kinderboek is om kinderen op jonge leeftijd vertrouwd te maken met het idee van evolutie als Gods scheppingsmethode. Prof. Dekker richt zich ook op jongeren die in de kerk horen dat alles in zes dagen geschapen is, terwijl ze op school en op de universiteit te horen krijgen dat alles is ontstaan in lange periodes. Prof. Dekker wil hen helpen door te laten zien dat ze hun geloof in de Bijbel niet behoeven te verliezen en God vaarwel te zeggen. Het antwoord ligt voor hem in het theïstisch evolutionisme, een op het eerste gezicht aantrekkelijke weg om schepping en evolutie te combineren. Het heeft echter verstrekkende gevolgen. Daar hopen we in deze serie op in te gaan.

Zonder God

Het evolutionisme is een verklaring voor het ontstaan van het leven *zonder God*. Dit sluit nauw aan bij de wens van velen

dat er geen God, geen Schepper is. Iemand die nog in de schepping van zes dagen gelooft, is eigenlijk te beklagen. Soms gaat het zover dat men bijvoorbeeld het 'scheppingsverhaal' op scholen niet meer in het lesprogramma wil hebben. Het is immers niet wetenschappelijk? Soms wil men nog wel respecteren dat iemand in de schepping gelooft, maar wordt tegelijk gesteld dat dit wetenschappelijk toch niet houdbaar is. De weg die theïstisch-evolutionisten, zoals prof. Dekker, voorhouden, zoekt naar een synthese van schepping en evolutie waardoor je kunt blijven geloven in wat de Bijbel over de schepping zegt en je tegelijkertijd de resultaten van de wetenschap kunt aanvaarden.

Waarom

Waarom schrijven wij hierover in De Saambinder? Het is voor ons toch alleszins duidelijk dat de Heere hemel en aarde en alles wat daarin is, geschapen heeft in

zes dagen? We hopen van harte dat dit zo is. Onze jonge mensen komen echter met bovengenoemd gedachtegoed in aanraking, niet alleen via de universiteit of (hoge)school, maar ook, zoals hierboven omschreven, via bijvoorbeeld de krant of het internet. Het kan enorm in verwarring brengen: wat is nu waar?

Wanneer de evolutietheorie wordt afgewezen als duidelijk in strijd met Gods Woord, kan het voor onze jonge mensen als een oplossing (en misschien wel als een opluchting) worden ervaren om enerzijds te kunnen zeggen Gods Woord vast te houden en anderzijds tóch mee te kunnen gaan met de resultaten van de wetenschap die wijzen op evolutie. De vraag is: kan dat? Mag dat wel? Hebben wij dan nog de Schrift mee?

Positiekeuze

Hiermee hebben we tegelijkertijd een positie ingenomen, in overeenstemming met Hebrëeën 11:2 'Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebereid, also dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden'.

In de bespreking van (theïstisch-)evolutionisme gaan we er bij voorbaat vanuit dat Gods Woord waar is. Dat kunnen en willen we niet eens ter discussie stellen. Christus heeft gezegd: 'Uw Woord is de waarheid' (Joh 17:17b). Gods Geest geeft er getuigenis van in het hart. Het is het Woord van de Schepper Zelf. Daar mogen wij als kleine schepseltjes geen vraagtekens bij zetten. Het is de duivel geweest die de vraag stelde: 'Is het ook dat God gezegd heeft?'

Wanneer geopperd wordt dat we dan bij voorbaat ook niet wetenschappelijk zijn en daarmee niet serieus genomen kunnen worden, dan zij dat zo. Het Woord Gods zal men laten staan! Bovendien is het uitgangspunt dat Gods Woord bewezen moet worden eigenlijk hoogmoedig. Daar heeft de Heere ons (en de wetenschap) niet voor nodig.

Verwachting

Het is niet mijn bedoeling een wetenschappelijk betoog op te zetten. We schrijven immers niet in een wetenschappelijk tijdschrift, maar in onze Saambinder. We hopen in het bijzonder voor onze jonge mensen iets van de grootsheid en de schoonheid van de schepping van de Schepper door te laten klinken zoals een kind dat niet anders begeert dan de woorden na te spreken die de Heere in Zijn Woord voorzegt.

(wordt vervolgd)

Verblijdend nieuws

Als redactie zijn we u nog een verblijdend bericht schuldig. Zoals u weet hebben we in september jl. een actie gevoerd om het aantal abonnees te verhogen en zodoende ons kerkelijk blad op zoveel mogelijk adressen te bezorgen. Niet slechts voor de geldelijke baten van de emerituskas, maar vooral om werkelijk 'Saambinder, kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten' te mogen zijn. Het geheel der gemeenten te mogen samenbinden aan de Schrift en onze belijdenis, aan de waarheid zoals ons die door ons voorgeslacht is overgeleverd.

Een commissie bestaande uit ds. J. Schipper namens het deputaatschap, onze redactiesecretaris de heer J.J. Verhage, de heer A.A. Roukens uit Nieuw-Beijerland en onze drukker J.A. Verloop uit Alblasterdam, heeft zich voor deze werving op de achtergrond enorm ingezet. Daarbij hebben we niet tevergeefs een beroep gedaan op de hulp van onze kerkenraden en hun vrijwilligers. Het deputaatschap heeft er geld voor gereserveerd om deze behoorlijke klus uit te voeren.

Jarenlang heeft het aantal abonnees geschommeld tussen de 19.000 en 20.000. Dit daalde niet direct, maar steeg ook nauwelijks. En wat denkt u na deze actie? Er zijn ongeveer 1.200 positieve reacties binnengekomen om ons blad te gaan lezen. En we zullen er als redactie alles aan doen om ervoor te zorgen dat ze het blijven lezen. Want daar gaat het natuurlijk om. Hiermee zitten we dus ongeveer op 21.000 abonnees. Een aantal om stil van te worden. Niet om er groot mee te worden, want daar blaast de Heere in. Maar wel een aantal om Hem hartelijk te erkennen voor deze betrokkenheid. Ook een aantal om heel zuinig op te zijn. Vooral richting onze jongeren en jonge gezinnen mag onze aandacht wel blijven gaan. Vandaar ook de redactionele aandacht voor de vormgeving en de afwisseling in de aangeleverde artikelen. Eenvoudig en toch aansprekend, blijft ons streven, met vallen en opstaan.

In de hoop dat het blad breed gelézen wordt, dat op deze wijze de kerkelijke betrokkenheid bevorderd mag worden. En vooral dat er wezenlijke, geestelijke vrucht mag zijn. Wat is daartoe

toch Gods overtuigende Geest onmisbaar. Die werkt toch middellijk?

Graag willen we u als brede lezerskring doen delen in deze blijdschap. En tegelijkertijd uw medewerking vragen om ons blad bekendheid te blijven geven, door bijvoorbeeld:

- Zelf aandachtig te lezen en het voorbeeld te geven.
- In de huiselijke kring het lezen van een bepaald artikel aan de meest hardnekkige niet-lezer te stimuleren. Het blijft het pedagogisch proberen waard.
- Regelmatig te informeren naar het lezen van het blad. Natuurlijk tijd en wijze wetend.
- In de familie-, vrienden- en kennis-kring uw exemplaar door te geven of mogelijk een proefabonnement te schenken.
- Als ambtsdrager tijdens huisbezoek het lezen van ons blad aan de orde te blijven stellen. Dit wordt trouw gedaan en door ons als redactie zeer gewaardeerd.
- Bij de abonnementsbetaling wat meer te betalen zoals dit veelvuldig gedaan wordt, tot onze blijdschap. Hierdoor kunnen we het abonnementsgeld heel bewust laag houden. En ook een abonneewervingsactie als deze bekostigen en... mogelijk herhalen!

Allen die op welke manier dan ook meegewerkt hebben aan dit mooie resultaat willen we hartelijk bedanken. Dan denken we zeker ook aan de medewerkers van Verloop drukkerij, die ons wekelijks meer dan zakelijk van dienst zijn, en de gewaardeerde administratieve medewerkers van ons kerkelijk bureau in Woerden.

v. A.

Psalm 1 is het juiste begin, vond dr. Constantino

Wie zal met zekerheid kunnen zeggen hoe de Psalmen 1 en 2, als een soort inleiding, aan het begin van het boek Psalmen terecht zijn gekomen? De Spaanse hervormer Constantino (Ponce) de la Fuente (1505-1560) vond die ereplaats voor Psalm 1 terecht, 'want deze psalm bevat al het onderricht voor een mens, wie dan ook, die God wil dienen en tot de ware gelukzaligheid wil geraken'.

A. Stam,
Apeldoorn

Hij hield in 1546 in de kathedraal van Sevilla zes preken over Psalm 1. Zal hij er zelf ook nog troost uit geput hebben toen hij in de kerken van de Inquisitie zat? Dr. Constantino, zoals hij in de kerkgeschiedenis doorgaans genoemd wordt, werd door de Inquisitie in de gaten gehouden en nogal eens ontboden. Niet zozeer om wat hij in zijn preken zei, maar vooral om wat hij n^lét zei: hij had het bijvoorbeeld zelden over Maria, de aflaat, het vagevuur, de paus of heiligen. Net als veel tijdgeno-

ten, kun je hem eigenlijk geen hervormer noemen, beter een hervormingsgezinde. Op sommige punten was hun kennis nog onvolkomen. Zij hadden echter een hartstochtelijk verlangen om anderen te beschijnen met het licht dat door Gods genade in hun harten ontstoken was.

Onhandige manoeuvre

Voor de Inquisitie was het geen beletsel dat iemand van adel was of een hoge functie bekleedde. Het hielp dr. Constantino daarom niet dat hij als hofkapelaan met

Karel V en Filips II door Europa gereisd had en de rijksdag te Augsburg (1550) had bijgewoond, en dat hij officieel tot prediker in de kathedraal van de vermaarde stad Sevilla aangesteld was. Dat hij uiteindelijk gearresteerd werd, kwam door een onhandige manoeuvre van een doodsbange knaap. Die dacht zelf door de Inquisitie meegenomen te worden en wees toen maar gauw op de geheime bergplaats waar allerlei 'ketterse' geschriften in het handschrift van dr. Constantino lagen. De Inquisitie glunderde bij zo veel bewijs.

Bekentenis

Aanvankelijk overweldigd door angst, probeerde de gevangene nog te ontkennen, maar enige dagen later beleed hij volmondig dat hij de auteur was en dat hij nog volledig achter het geschrevene stond. Echter, nog voordat het tribunaal uitspraak deed, stierf dr. Constantino in de kerker, uitgeput door martelingen, de ondraaglijk hoge temperaturen en dysenterie. Geweld moet hij volgens een eveneens gevangen, jonge medestander een keer gebeden hebben: 'O mijn God, waren er dan geen Scythen of kannibalen in de wereld in wier handen U mij had kunnen overleveren, liever dan in de klauwen van deze wreedaards?' Zijn lichaam werd, enkele maanden na zijn overlijden, opgegraven en alsnog in het openbaar verbrand op 22 december 1560.

Grondwaarheden

Evenals in zijn andere werken, waaronder de ontroerende "Belijdenis van een zondaar voor Jezus Christus, Verlosser en Rechter der mensen", worden in de zes preken over Psalm 1 alle Bijbelse grondwaarheden met grote welsprekendheid uiteengezet. Tegelijk echter zo laagdrempelig dat ook ongeschoolde hoorders in hun geweten gevoeld zullen hebben waar het om ging. De zes moeten wel in hun samenhang gelezen worden, want anders zul je elementen van de leer missen. Tot in onze tijd zijn de preken in Spanje herdrukt. Iedereen kan dus nog steeds lezen hoe dr. Constantino het onderwijs uit Psalm 1 samenvatte: 'Evenzeer als de oprechten God tot hun deel hebben, is Hij de vijand van de goddelozen. Als u aandachtig leest, zult u zien dat deze psalm alles leert wat de mens moet weten om niet verloren te gaan en om er vast en zeker van te zijn dat God schenkt wat Hij hem toezegt.'

*Uitbreide citaten uit de werken van dr. Constantino zijn te vinden in "De Hervorming in Spanje in de zestiende eeuw", door dr. M.F. van Lennep (1901), antiquarisch nog verkrijgbaar.

Dr. Constantino hield in 1546 in de kathedraal van Sevilla zes preken over Psalm 1.

Relatie wedergeboorte en geloof [1]

ds. H. Paul,
Moerkapelle

In Gods Woord wordt er herhaaldelijk de nadruk op gelegd dat voor ons allen een omzetting van het hart, van ons innerlijk, nodig is. De Heere Jezus heeft gezegd: eerst moet de boom goed worden, dan komen er ook goede vruchten.

Eerst moet de boom goed worden, dan komen er ook goede vruchten.

Om weer vrede met God te krijgen, is een geestelijke geboorte van boven nodig. Zo staat er ook in Johannes 3: 'Tenzij de mens wedergeboren wordt (dat is: van boven geboren), hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.' Door onze eerste geboorte zijn we aardsgezind. Daarom moet er een nieuw begin komen, een geboorte van boven door de Heilige Geest. Een geboorte uit water en Geest. Deze beelden herinneren aan reiniging en zuivering. Welnu: de Heilige Geest reinigt en zuivert in Zijn herscheppend werk het onreine menselijke hart.

Dit werk wordt in de Dordtse Leerregels (III en IV, art. 12) genoemd: een vernieuwing, een nieuwe schepping, opwekking uit de doden en levendmaking. Het is te vergelijken met wat plaats vond bij de opwekking van Lazarus. Dit werk heeft zijn oorsprong in Gods welbehagen, in de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog. Het heeft zijn grond en is verankerd in het verlossingswerk van God de Zoon. En het is de Geest Die de Auteur is van de wedergeboorte.

Ruimere en engere zin

Als we spreken over "wedergeboorte" dienen we op grond van onze belijdenis en van de gereformeerde theologie te spreken over de wedergeboorte in de ruimere zin en in de engere zin van het woord. Onder wedergeboorte in ruimere zin verstond men het gehele proces der levensvernieuwing van de zondaar. Onder wedergeboorte in engere zin verstond men de eerste levendmakende daad, waardoor de Heilige Geest het hart van de zondaar omzet en in beginsel vernieuwt.

In het algemeen kan men zeggen dat de reformatoren en de oudste gereformeerden vooral werkten met het ruimere wedergeboortebegrip en dat de gereformeerde theologen, die na de Synode van Dordrecht aan het woord zijn, het engere begrip nader hebben uitgewerkt. De reformatoren en de oudste gereformeerde theologen maken in de regel wel onderscheid tussen de aanvang en de voortgang van het nieuwe leven, maar zowel de eerste als de laatste worden door hen "wedergeboorte" genoemd.

Evenmin maken de Franse en de Neder-

landse Confessies onderscheid tussen wedergeboorte en bekering. Met wedergeboorte duiden zij vooral het nieuwe leven aan. Dan wordt de wedergeboorte voorgesteld als een vrucht van het geloof en als volgend op het geloof.

Boetvaardigheid

Calvijn schrijft boven het derde hoofdstuk in het derde boek van de Institutie, als hij handelt over de wedergeboorte: 'Dat wij door het geloof wedergeboren worden. Over de boetvaardigheid'. In artikel 22 van de Franse confessie heet het 'dat wij, die van nature slaven der zonde zijn, door tussenkomst van ditzelfde geloof tot een nieuw leven worden wedergeboren'. Ook in artikel 24 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis wordt sterke nadruk gelegd op het waarachtig geloof, dat de mens wederbaart en tot een nieuwe mens maakt. De latere gereformeerden, die de naam "wedergeboorte" beginnen te reserveren voor de eerste principiële verandering van het hart, behandelen de daarop volgende voortgaande vernieuwing van de mens in de regel onder de benaming: bekering en heiligmaking.

Voetius beschrijft haar als een werking van God, waardoor Hij de uitverkoren zondaren daadwerkelijk verandert, van de verdorvenheid tot het nieuwe leven en de heiligheid, opdat zij voortaan Gode leven. Voor Witsius is zij een bovennatuurlijke werking Gods, waardoor de uitverkoren mens, zijnde geestelijkerwijs dood, een nieuw en goddelijk leven ingestort wordt. In dezelfde zin wordt zij door vrijwel alle dogmatici in engere zin opgevat.

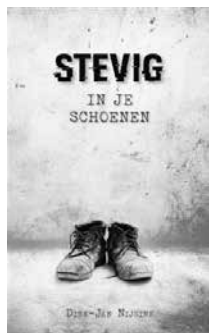
Hierbij leggen zij er in de regel sterke nadruk op dat deze in engere zin opgevatte wedergeboorte door de Geest op geheel verborgen en ondoorgrondelijke wijze in een ondeelbaar ogenblik gewerkt wordt. Hoewel Hij daarbij in de regel gebruik maakt van de middelen der genade en dan met name van het Woord van God.

Witsius zegt: 'Indien wij letten op dit eerste beginsel des levens, zo is er niet aan te twifelen of de wedergeboorte geschiedt in een ogenblik. Want de overgang van de dood tot het leven is geen toevingen (= uitstel, P.) of tussenpozen onderworpen. Zolang iemand in de staat van de geestelijke dood is, zolang is hij nog niet wedergeboren. Doch op het ogenblik waarop hij begint te leven, wordt hij wedergeboren. Derhalve kan er geen middenstaat tussen wedergeborenen en onwedergeborenen bedacht of versiert worden, indien wij de wedergeboorte nemen in het eerste bedrijf'.

(wordt vervolgd)

Boekennieuws

"Stevig in je schoenen", Dirk-Jan Nijsink; uitg. De Banier, Apeldoorn, 2015; ISBN 9789462780750; 110 blz.; € 9,95.

Stevig in je schoenen

"Stevig in je schoenen" is een handzaam en leerzaam boekje over christen-zijn in een postmoderne samenleving. Een thema dat de laatste tijd veel aandacht krijgt. Bedoeld voor doorgaande bezinning. En dan niet zozeer als apologetisch handvat, maar als richtlijn voor persoonlijk handelen.

De schrijver legt in het eerste en theoretische deel het niet gemakkelijke begrip "postmodernisme" helder uit. Hij wijst, als het gaat over secularisatie, niet alleen naar de omgeving of de naaste, maar sluit onze gezindte en zichzelf erbij in. Een open en eerlijk spiegelen, een noodzakelijke zelfreflectie is nodig! Waardevol om te lezen dat het 'stevig in je schoenen staan' geen eigen verdienste is, maar verkregen wordt vanuit ontvangen wedergeboorte, hartvernieuwende genade en een leven uit Christus.

Nijsink gebruikt mooie beelden, bijvoorbeeld wanneer hij de tijd waarin wij leven vergelijkt bij een herfstbos. Of als hij Augustinus vergelijkt bij een prisma, omdat hij het licht dat voor hem straalde bundelde en verder uitzond. In hoofdstuk 4, "Geloven in een postmoderne tijd", stelt de schrijver dat de werkelijkheid van het postmodernisme een fragment is, een vluchtig, toevallig en onsaamenhangend iets: 'Alles is een moment!'

Het levensgevoel van de postmodernist wordt gekenmerkt door twee zaken: beleving en een waarheid die relatief is. Hoe moeten we deze facetten bezien vanuit bevindelijke gereformeerde zijde? In dit boek wordt deze vraag mede vanuit Johannes 17:3 en Romeinen 12:2 beantwoord en uitgewerkt. Waar gaat het primair om, wat staat voorop: ervaring of waarheid? Kenmerkend voor onze tijd is het gezegde: 'Wáár is datgene wat goed voelt en bij je past'. Wanneer de begrippen authentiek en consumeren worden besproken, vraagt Nijsink in hoeverre wij authentiek zijn en/of door

het consumentisme beïnvloed zijn. Mooi wordt verwoord op welke wijze een mens weer zijn ware identiteit vindt (blz. 77). Om goed te participeren in de huidige samenleving is kennis van de westerse cultuur van eminent belang.

Dat de schrijver historicus is, blijkt duidelijk. Het belang van het lezen van 'boeken der ouden' wordt warm aanbevolen. Met enige regelmaat plaatst de schrijver een persoonlijke spits. Zo ook als het gaat om het werk van de Heilige Geest. Dit is van het allergrootste belang!

Nog een enkele opmerking. Qua niveau zullen jongeren met een wat hogere opleiding dit werkje gemakkelijker lezen dan doeners. Ik noem als voorbeeld woorden als agnost, neoliberalisme, hedonistische paradox, spiritualiteit en deconstructie van de grote verhalen. Ook vereist het lezen wel enige bekendheid met cultuurhistorische en filosofische stromingen uit voorgaande eeuwen. Het is goed dat begrippen af en toe in een kader kort worden samengevat. Rest mij dit boek van harte aan te bevelen!

A. Karens,
Barneveld

Hosea - Maleachi" in de serie: Studiebijbel Oude Testament

Na 33 jaar is de klus geklaard. Het laatste deel van de Studiebijbel is verschenen. In 1986 verscheen als eerste deel het commentaar op Matthéüs. In 2003 kon de serie over het Nieuwe Testament worden afgerond. In datzelfde jaar kwam het eerste deel over het Oude Testament uit. Al met al is het een prestatie van formaat dat er elk jaar een nieuw deel verscheen, zodat na 12 jaar de hele serie over het Oude Testament is afgerond. Overigens spreken de samenstellers niet over een prestatie die ze hebben geleverd. Bescheiden schrijft ds. J.C. Bette, voorzitter van het Centrum voor Bijbelonderzoek, dat de Heere de dank toekomt dat het project tot een einde kwam.

Elke Bijbelverklaring heeft een eigen karakter. Het karakter van de Studiebijbel is vooral dat het nadruk legt op de historische uitleg van de Bijbel. Dat wil zeggen dat er veel aandacht is voor de historische achtergronden en verbanden. Daarmee krijgt de gebruiker een schat aan informatie. Het geeft de verklaring in

zekere zin ook een zakelijk karakter. Dat betekent ook dat de geestelijke uitleg van de Bijbeltekst veel minder nadruk krijgt. Ook nu valt het bijvoorbeeld op dat de Studiebijbel niet altijd overtuigend heenwijst naar de vervulling van de profetie in Christus. Regelmatig gebeurt dat tamelijk summier, zoals bijvoorbeeld bij Micha 5:1 en Zach. 4:6-8. Naar mijn overtuiging had dat wel royaler gekund.

De reden achter deze keuze heb ik niet kunnen ontdekken, maar opvallend is het wel. En, eerlijk gezegd ervaar ik het ook als een gemis. Over de profeten sprak Christus immers Zelf: Die zijn het die van Mij getuigen. Na Zijn opstanding opende Hij de Schriften en onderwees Hij de dis-

"Hosea – Maleachi" in de serie: Studiebijbel Oude Testament, M.J. Paul, G. van den Brink, J.C. Bette (red.); uitg. Centrum voor Bijbelonderzoek, Veenendaal; 867 blz.; ISBN 978 90 77 651 31 5; € 65,-; bij intekening op de hele serie € 58,50

cipelen en de Emmaüsgangers over de vervulling van de profetie in Hem.

Gelukkig staat hiertegenover een opstel dat gewijd is aan de Messiasverwachting in het Oude Testament. Christus, de beloofde Verlosser, wordt hierin getekend als de fundamentele verbinding tussen het Oude en het Nieuwe Testament. En zo is het. In dit artikel wordt een tekst als Micha 5:1 wel, maar Zacharia 4 weer niet genoemd.

Ook andere opstellen maken dit deel van de Studiebijbel waardevol. Zo staat er een bijdrage in over God en het kwaad in de Bijbel. Daarin wordt nadruk gelegd op de rechtvaardigheid van God, Die het kwaad zendt om de zonde te straffen, maar ook moeiten kan zenden om Zijn volk te beproeven. In de Psalmen is het kwaad juist vaak een aanvechting voor de dichter.

Helder is ook het opstel over de dag des HEEREN, een uitdrukking die vaak in de profeten voorkomt. Uit het artikel blijkt dat deze dag doorgaans ziet op Gods gericht, maar dat het tegelijkertijd wijst op de genadige verlossing van Gods volk.

Die verlossing wordt door de Heere beloofd aan het 'overblijfsel', een kenmerkende uitdrukking in de profetieën, waarover het laatste artikel in dit deel gaat. De Heere werkt door het afgesnedene heen, zo deed Hij het in het volk van Israël, zo doet Hij het nog. Dat alles zal eindigen waar dit deel van de Studiebijbel mee eindigt, namelijk de woorden uit Romeinen 11: 'Want uit Hem, en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid!'

ds. J.M.D. de Heer,
Middelburg

“

Vraag: Wie is de Middelaar van het genadeverbond?

Antwoord: De enige Middelaar van het genadeverbond is de Heere Jezus Christus. Hij is de eeuwige Zoon van God, één in wezen en gelijk aan de Vader en is in de volheid van de tijd mens geworden. Zo was en blijft Hij God en mens in twee onderscheiden naturen in één Persoon tot in alle eeuwigheid.

DE GROTE CATECHISMUS
VAN WESTMINSTER

Overgenomen uit 'Gewogen Woorden',
Thera Tanis-Baars/prof.dr. A. Baars, de Banier Uitgeverij

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK AANGENOMEN

Naar Apeldoorn: ds. R.A.M. Visser te Terneuzen.

BEDANKT

Voor Aalst:

ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom;

Voor Borssele:

ds. A. Verschuure te Scherpenzeel

Voor Kalamazoo (VS) en Rotterdam-

Zuidwijk: ds. R.A.M. Visser te Terneuzen;

Voor Kapelle-Biezeling, Lelystad en

Zoetermeer (voor de zending in Ecuador):

ds. H. Hofman te Dordrecht;

Voor Lynden (VS) en Sioux Center (VS):

ds. E. Hakvoort te Norwich;

Voor Markham (CA):

ds. W. Harinck te Moerkapelle;

Voor Rock Valley (VS):

ds. G.M. de Leeuw te Opheusden;

Voor Rotterdam-Alexanderpolder:

ds. A.T. Huijser te Sliedrecht.

PASTORIEZORGEN

Overlijden dochter van ds. Chr. Van der Poel

We vernamen het droeve bericht van het overlijden van een dochter van onze broeder uit Yerseke. Zij is op jonge leeftijd (53 jaar) na een ernstige ziekte, overleden. Er blijven twee kinderen en een schoonzoon achter, vader overleed bijna 4 jaar geleden. Er zal veel door onze broeder heengaan. Een dochter te moeten missen is een zware slag. We wensen hem en zijn familie de bijstand van de Heere toe.

'Tot Wie zullen wij anders heengaan, Gij hebt de woorden des eeuwige levens.' Als dit beleeft mag worden kan onze broeder met de zijnen verder op de levensweg. Dan is er een zien naar Boven, zelfs in deze omstandigheden. Deze ware vertroosting geve de Heere.

ds. C. Neele

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2015

Pag. 264, **gemeente MELISKERKE**.

Scriba van de diaconie is nu: H.J. Poppe,

Sivertstraat 8, 4365 AW Meliskerke,

tel. (0118) 562716,

e-mail: diaconiemeliskerke@kliksafe.nl

WIJ KUNNEN DE WET GODS NIET GEHEEL HOUDEN, WANT HET IS DE BEDORVEN MENS ONMOGELIJK OM GODS GEBODEN TE HOUDEN. DAAROM BLIJVEN WIJ SCHULDENAREN AAN GOD. IN PLAATS VAN GOD EN ONZE NAASTE LIEF TE HEBBEN, ZIJN WIJ GENEIGD HEN TE HATEN.

ZACHARIAS URSINUS

Berichten

50+ VAKANTIEWEEK OF -MIDWEEK

Bent u 50 jaar of ouder? Vindt u het fijn om met een groep op vakantie te gaan? En stelt u het op prijs als deze vakantie volledig voor u wordt georganiseerd? Dan zijn de 50+ vakantieweken echt iets voor u! De Commissie Vakantieweken 50+, uitgaande van de Vrouwenbond Gereformeerde Gemeenten, organiseert dit jaar opnieuw twee volledige weken en één midweek. Tijdens zo'n week is er veel ruimte voor zowel ontspanning als bezinning. De reisleiding is in handen van vier stafleden (twee echtparen). De weken zijn bedoeld voor ouderen die nog redelijk mobiel en daarnaast zelfstandig in de zelfzorg zijn.

Midweek

8-12 aug. in parkhotel Hugo de Vries te Lunteren: € 430,- (eenpersoonskamertoeslag: € 20,-).

Volledige week

23-30 juli in conferentiecentrum Mennorode te Elspeet: € 610,- (eenpersoonskamertoeslag: € 25,-).

13-20 augustus in hotel Berge Bossen te

Driebergen: € 610,- (eenpersoonskamertoeslag: € 25,-)

Opgave/inlichtingen: mw. G.J. Harbers, tel. 0548-789834 of 06-13600798 (na 19.00 uur), e-mail: cv50.deelnemersadministratie@vrouwenbondgergem.nl. Meer informatie vindt u op de website: www.vakantiewekenvbgg.nl, vakantieweken 50+.

VERGADERDATA KRINGEN VOOR STUDENTEN

Op onderstaande data in 2016 komen de kringen voor studenten in de verschillende studiesteden samen. Voor nadere informatie (contact met mentoren, aanvangstijdstip, onderwerp, vergaderplaats zie: www.werkgroepstudenten.nl)

Ede-Wageningen: 19 jan., 2 en 16 febr., 1, 15 en 29 mrt., 12 en 26 apr., 10 en 24 mei, 7 en 21 juni en 5 juli.

Groningen: 20 jan., 17 febr., 16 mrt., 20 apr., 18 mei en 15 juni.

Leiden: 14 en 27 jan., 11 en 25 febr., 9, 22 mrt., 7 en 20 apr., 3 en 19 mei en 1 juni.

Rotterdam: 26 jan., 9 en 23 febr., 8 en 22 mrt., 12 apr., 17 mei en 21 juni.

Utrecht: 9 en 23 febr., 8 en 22 mrt., 19 apr., weekend tot 2 mei, 10 en 24 mei en 7 juni.

Zeeland: 20 jan., 3 en 17 febr., 2 en 23 mrt., 6 en 20 apr., 11 en 25 mei en 15 juni.

VOGG-EXCURSIE NAAR NIEUW BOOGAARD-ORGEL IN BARNEVELD

De Gereformeerde Gemeente van Barneveld-Centrum heeft onlangs een nieuw orgel in gebruik genomen. De VOGG afdeling Centrum/Noordwest organiseert een excursie naar dit orgel in de Rehobothkerk, Nairacstraat 24, op zaterdag 23 januari, aanvang: 14.00 uur. Iedereen is van harte welkom.

ZANGAVOND TE EDE

Zangavond op zaterdag 16 januari, aanvang: 20.00 uur, in de Petrakerk van de Geref. Gemeente te Ede, Lunterseweg 25, m.m.v. gemeentekoor Sela te Ede, gemengd koor Halleluja te Doetinchem en enkele instrumentalisten. Collecte t.b.v. bouwfonds.

Kerkdiensten

ZONDAG 10 JANUARI 2016

Aalburg 9.30 uur ds. W.J. Karels en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alpen aan den Rijn 15.00 uur Ds. H.A. van Zetten; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 18.00 uur ds. R. Kattenberg; Apeldoorn 15.30 uur ds. A. Verschuure; Arnhem 15.30 uur stud. M.H. Schot; Barendrecht 15.00 uur ds. W.J. Karels; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. Schipper; Beekbergen 19.00 uur ds. A. Schot; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Bodegraven 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Borssele 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis;

Brakel 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 15.30 uur ds. W. Harinck; Deventer 10.00 en 18.00 uur stud. M.H. Schot; Dirksland 15.00 uur ds. S. Maljaars; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Drachten 9.30 en 19.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Ede 18.30 uur ds. B. Labee; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. J. van Laar; Enter 9.30 en 15.00 uur stud. W. Mouw; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. C.J. Meeuse;

Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 en 15.30 uur ds. G.W.S. Mulder; 's-Gravenhage 16.30 uur ds. J. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S.W. Janse; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. C. van Krimpen; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 18.30 uur ds. G.J. Baan; Hardinxveld-Giessendam 9.30 uur ds. J. van Rijswijk en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 19.00 uur ds. W. Visscher; Hoogeveen 9.30 en 15.30 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Hoogvliet 16.30 uur ds. M. Golverdingen; Houten 10.00 en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kamperland 10.00 uur ds. C. Harinck en 14.30 uur ds. S.W. Janse; Katwijk aan Zee 18.30 uur ds. G.J.N.

Moens; Klaaswaal 09.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Krainingen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leiderdorp 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 16.00 uur ds. W.A. Zondag; Lelystad 18.30 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse 19.00 uur stud. W. Mouw; Meeuwen 19.00 uur ds. L. Blok; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. A.P. Baaijens; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 10.00 uur ds. M.J. van Gelder; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 19.00 uur ds. G. Clements; Nieuw-Beijerland 9.30 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. A.J. Gunst; Nieuwerkerk 15.00 uur ds. D.W. Tuinier; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Nisse 14.30 uur ds. A.J. de Waard; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 14.30 uur ds. J. van Belzen; Oostburg 10.00 en 15.30 uur ds. C. Sonneveld; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Oostvoorne 15.30 uur stud. J.B. Huisman; Opheusden (in Ger. Gem. in Ned.) 12.00 en 19.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J.W. Verweij; Ouddorp 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Poederloij 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele en 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Puttershoek 15.30 uur ds. M.J. van Gelder; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. J. IJsselstein en 16.00 uur ds. J.S. van der Net; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 18.30 uur ds. C. Harinck; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. J. Driessen en 16.00 uur ds. J. IJsselstein; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. J. Mijnders en 18.30 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. W. Silfhout; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 10.00 uur ds. H. Paul; Sint Annaland 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. A.J. Gunst en 15.30 uur ds. P. Mulder; Spijkenisse 18.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermaal- sen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Veen 9.30 en

18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. G.J. Baan; Waarde 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 14.00 uur ds. A.P. Baaijens en 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Westzaan 15.30 uur ds. R. Kattenberg; Wierden 15.00 uur ds. A. Schreuder; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 uur ds. M. Golverdingen; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen;

DINSDAG 12 JANUARI 2016

Brakel 19.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Meeuwen 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Oosterland 19.30 uur ds. J. van Belzen; Oude-Tonge 19.30 uur ds. J. Schipper; Uddel 19.30 uur ds. F. Mulder; Urk 19.30 uur ds. G. Bredeweg;

WOENSDAG 13 JANUARI 2016

Aagtekerke 14.30 uur (bevestigingsdienst) ds. J.M.D. de Heer en 19.00 uur (intrededienst) ds. A.P. Baaijens; Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Amersfoort 19.30 uur ds. W. Vischer; Barneveld-Zuid 19.30 uur (H.D.) ds. G. Beens; Berkenwoude 19.30 uur stud. W. Mouw; Ermelo 19.30 uur ds. P. Melis; Hilversum 19.45 uur ds. G. van Manen; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. J. van Belzen; Ouddorp 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Rheden 19.30 uur (H.D.) ds. C. Hogchem; Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. A. Schreuder; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30

uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Stolwijk 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Zeist 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld;

DONDERDAG 14 JANUARI 2016

Aalst 19.30 uur ds. A. Schot; Apeldoorn 19.30 uur ds. A. Verschuure; Bodegraven 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. M. Karens; Genemuiden 19.30 uur ds. C. Hogchem; Kortgene 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Nisse 19.30 uur ds. D. de Wit; Nunspeet 15.00 uur (huw.bev.) ds. A. Schot; Poortugaal 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Rilland-Bath 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Tricht-Geldermaal- sen 19.30 uur ds. P. Mulder;

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 10 JANUARI 2016

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 uur evang. S. de Visser en 16.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Merksem (Jaak de Boeck- straat 21-23, Merksem) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart;

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

"Ik hef mijn ogen op tot U, Die in de hemelen zit."
Psalm 123:1

Op Zijn dag heeft de Heere tot Zich genomen onze oud-ambtsbroeder

Pieter Baas

op de leeftijd van 97 jaar.

Hij mocht in de periode van 1985 tot 1990 de gemeente in liefde en trouw dienen in het ambt van diaken en ouderling.

We wensen zijn kinderen, klein- en achterkleinkinderen Gods nabijheid en vertroosting toe.

Namens de kerkenraad van de
Gereformeerde Gemeente te Zeist, ds. J.J. van Ekeveld, preses
J.K. van Klaveren, scriba

Zeist, 27 december 2015

 **BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM**
Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 482614 - Fax (0187) 484520
www.boekhandelvanderboom.nl

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Gouda geeft met diepe droefheid en ontroering kennis van het overlijden van zijn geliefde oud-ambtsbroeder

Jacob de Visser

in de leeftijd van 88 jaar.

Van 1977 tot 1979 heeft hij in het ambt van diaken en van 1980 tot 2000 in het ambt van ouderling onze gemeente in alle liefde en getrouwheid met de hem geschenken gaven mogen dienen.

De Heere ondersteunde de achtergebleven kinderen, klein- en achterkleinkinderen in dit verlies en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad: ds. G. Clements, preses
H. de Jong, scriba

Gouda, 23 december 2015

Namens onze moeder, D. van Stuijvenberg-Vos in Zelhem, willen wij u hartelijk danken voor de vele kaarten en de goede wensen die zij mocht ontvangen. We zijn elke keer verwonderd dat u nog aan haar denkt. Wij wensen u ook in alle opzichten een gezegend Nieuwjaar toe.

Familie Van Stuijvenberg

Thomas Watson

De leer der waarheid deel I

Uitleg van de gehele geloofsleer op een uitnemende wijze.

De cursus bestaat uit 14 lessen

Bezoek onze website

www.cursussenoudvaders.nl

of vraag een gratis brochure aan

tel. 0118-583025 / 0172-532796

Reijerskoop 251, 2771 BK Boskoop

Vakantiewoning "Haus Irmgard"

Gelegen op de Hunsrück (Duitsland)
± 25 km vanaf de moezel en ± 25 km vanaf de Rijn. 25 slaapplekken, onderverdeeld in div. appartementen.
www.hausirmgard.nl
0049-67653799946

Gevraagd: woning te huur in Gouda

voor jong gezin met 3 kinderen.
Tel. 06-46223966.

*Begravenisonderneming
De Kloet*

Delkant 8 | 5311 CJ Gameren

Tel. 0418 - 56 21 74

www.begravenisondernemingdekloet.nl

Vakantiepark te koop in landelijke omgeving in Twente,
met o.a. 10 recreatiebungalows.
Meer info: 0548-543785.

Psalmzangavond met Thoolse bovenstem D.V. 30 januari 2016
Rehobothkerk Tholen
Meditatie: Ds. P. D. den Haan
Appelwoord: J.W. van Toor
Orgel: Peter Wildeman
Aanvang: 19.30 uur
Entree: gratis, collecte ZGG

VAKANTIE in de BETUWE

Rust, ruimte en gezelligheid op camping DE VIJVERHOF in OMMEREN. Kindvr., div. act
Huurcaravan 4 pers. en 3 pers.
Zaalverhuur voor fam. en zakel., max. 70 pers. Tevens pabo-ers en o.a.ers gevraagd voor recreatie in de zomervak. Tel. 0344-601973 of www.campingdevijverhof.nl

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Welkom in 2016 op boerenlandcamping.
20 minuten vanaf Noordzee.
Bij Slikken van Flakkee.
www.grevelande.nl
Tel. 0187-669317

"Meuh!" zegt de koe.
www.kamperenopdeanderekant.fr

Voor Verantwoorde Boeken!
www.deroeboeken.nl
078-6124081

Te huur in Kesteren, hoekwoning met 4 sl.k. en garage. € 895,- p.m. excl. g/w/e. Tel. 06-12684906.

Te huur Lieren, omgeving Beekbergen: 6-persoons zomerhuis,
v.a.g.v. Bel voor informatie naar 055-5062744.

G.J. van der Vliet

begravenisverzorging

- Begravenissen in het hele land
- Geen crematies
- Persoonlijke begeleiding met zorg, respect en stijl
- Kijk voor meer informatie op www.gvandervliet.nl

Boekweitweg 22, 8075 CP, Elspeet
06 12934519 - 0577 492830

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begravenisondernemingtreur.nl
info@begravenisondernemingtreur.nl

Begravenisonderneming Treur

Wij verzorgen alleen begravenissen

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatoisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Begravenisonderneming *De Jongh*
H. de Jongh - D.D.E. Meliëste - M.K. Ligthart - A.J. van Lieburg

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begravenissen

Wij zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

Hardinxveld-Giessendam **0184 - 611154**
Waardenburg **0418 - 652039**
Werkendam **0183 - 701017**
Papendrecht **078 - 6412740**
Nieuw-Lekkerland **0184 - 683838**

Begravenisverzorging Schutte-Versteeg uit Papendrecht en A.G. Boer uit Nieuw-Lekkerland zijn door ons overgenomen.

www.begravenisondernemingdejongh.nl

VERDIEPINGSCURSUS Israël en de Bijbel

Leergang Israël en de Bijbel

De Cursus Godsdienst Onderwijs en het Deputaatschap voor Israël zijn in het najaar van 2014 met een **'Leergang Israël en de Bijbel'** gestart. Deze Leergang is in het voor- en najaar van 2015 met succes herhaald. Graag melden we dat er D.V. in het voorjaar van 2016 opnieuw een Leergang aangeboden zal worden. Locatie: Sionkerk Ger. Gem. te Goes
Inschrijving is mogelijk via

www.cgo.nu

De lessen worden gegeven door diverse docenten die betrokken zijn bij het werk onder het Joodse volk: ds. A.P. Baaijens, ds. J.M.D. de Heer, J.J. de Jong, ds. C.J. Meeuse, drs. J. van Mourik, J. Seip, ds. A. Schot en ds. W. Silfhout.

Cursusdata:

- 18 februari | 3 maart | 17 maart | 31 maart | 14 april
28 april | 12 mei | 19 mei |

Deze boeiende verdiepingscursus is bedoeld voor ieder die zich betrokken weet bij het Joodse volk!

DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL
UITGAANDE VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

CURSOUSGODSDIENSTONDERWIJS

www.dep-israel.nl

voor meer info, inschrijving via website CGO

HARTELIJK WELKOM!

Koers VAKANTIES

Verbind jij jongeren via onze vakanties?

vacature:

COÖRDINATOR KOERS-VAKANTIES (0,6-1,0 FTE)

Koers-vakanties zijn voor de Jeugdbond een belangrijk middel om jongeren te bereiken en te verbinden. Om de organisatie van Koers-vakanties in goede banen te leiden, is de Jeugdbond op zoek naar een nieuwe coördinator.

Jij bent de spin in het web van Koers-vakanties. Je bent een kei in projectcoördinatie, je stuurt een team van vrijwilligers aan, bereidt activiteiten en materialen

voor. Je bent een teamspeler, flexibel, creatief en communicatief. Je wordt ondersteund door een secretariaal medewerker en een bevoegde commissie van vrijwilligers. Je maakt deel uit van een hecht team met hart voor jongeren, oog voor de kerk en voor elkaar. Spreekt dit je aan? Dan zoeken wij jou!

Het betreft een betaalde functie.

Meer informatie: www.jbgg.nl/vacature

verbindt jongeren

Gereformeerde Gemeenten

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER

Wij verzorgen
alleen begrafenissen

Buurtlaan West 26
3905 JR Veenendaal
T 0318 - 526641
E info@phvanderleer.nl
W www.phvanderleer.nl
24 uur per dag bereikbaar

Begrafenisverzoegers
P.H. van der Leer
G. Wegenaar

SHG biedt u passende zorg

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG zorg die aansluit bij uw manier van leven. Bijbelse normen en waarden vormen daarin de basis voor uw en onze dagelijks levenshouding en mediagebruik.

Kraamzorg
Bel 0187 - 48 91 73
b.g.g. 0342-49 21 55
ma - vr: 9.00-11.00 uur
en van 13.00-15.00 uur
vr: ook van 19.00-21.00 uur

Thuiszorg
Bel 0166 - 65 26 05
ma - vr: 9.00-11.00 uur
vr: ook van 19.00-21.00 uur

 Agathos

- Nette **hulp** bij het **huishouden** voor vader?
- Beter omgaan met uw zoon met **autisme**?
- Weer een **gezellige gezinsmaaltijd**?
- Hulp bij het **douchen** voor uw moeder door een bekwame verzorgende?
- **Mantelzorg**ondersteuning?

Agathos is een reformatorische organisatie en biedt zorg en hulp aan iedereen die dat nodig heeft.

(010) 26 40 777
www.agathos-thuiszorg.nl

Agathos is onderdeel van Lelie zorggroep (leliezorggroep.nl).

begrafenisverzorging
Den Hollander

Begrafenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begrafenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

P.N. den Hollander
T. den Hollander
Tel. 010 - 4600509
www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

RST
Zorgverleners

Verpleging & Verzorging

“Fijn dat ik nog thuis kan blijven wonen”

Verpleging & Verzorging door medewerkers met een reformatorische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl
of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg** en **huishoudelijke hulp**

Boekhandel
De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring in zaal- en kerkorgels

Stolk orgels

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbendijke Nederhemert Nld.
Papendrecht

www.stolkorgels.nl

WARRING
KLEDING

Passend gekleed

Als ambtsdrager wilt u graag goed en passend gekleed zijn. Warring kleding, met een ruime collectie kostuums, overhemden en stropdassen helpt u graag bij het maken van uw keuze. Kleine aanpassingen zijn geen probleem en worden door onze coupeuses snel uitgevoerd.

Openingstijden
Dinsdag - zaterdag van 9.30 - 17.30 uur
Vrijdag koopavond

Burg. Lodderstraat 52, Opeusden, T 0488 - 44 20 00
Brunehorst 23, Ederveen, T 0318 - 57 81 10

TRAD. NIEUWJAARSCONCERT

Bovenkerk Kampen

Chr. mannenkoor Salvatori & Jong gemengd koor Laudate Deum
Duo Friends en Janine Wilbrink (jong talent)

D.V. zaterdag 16 januari
19.00 uur

www.naarhetconcert.nl

Bespaart u tot 50% op uw **accountantskosten?**
Bel voor offerte 06-10077731.
www.goedkoop-administratiekantoor.nl

Cedrah Wonen, zorg en diensten vanuit een reformatorische levensovertuiging

Kiezen voor een vertrouwde en beschermde omgeving

Ontdek wat wij voor u kunnen betekenen op cedrah.nl.

Cedrah biedt wonen, zorg en diensten aan ouderen die bewust kiezen voor een organisatie met een reformatorisch identiteitsprofiel. Cedrah gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland en Zuid-Holland en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Rotterdam en omgeving.

Meer informatie? Bel naar 0118 67 66 00, mail naar zip-info@cedrah.nl of ga naar cedrah.nl.

Cedrah
Wonen - Zorg - Diensten

”Waarom RD? Omdat ik een krant met oog voor Israël wil lezen.”

ACTIE

het RD 2 weken

gratis

Probeer vrijblijvend het Reformatorisch Dagblad **gratis!**

Ga naar www.proefweken.nl/saambinder

Reformatorisch Dagblad Weet waar u voor staat.

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

Psalmzangavond met Bovenstem
D.V. zaterdag 13 februari 2016
Gereformeerde Gemeente Gouda
(Nieuwe Gouwe Oost Zijde)
Orgel: Peter Wildeman
Algehele Leiding: Ds. J.W. Verweij
Collecte t.b.v. St. Hudson Taylor
Aanlevertijd:
Uterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begrafenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

Colofon

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken
ter recensie

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteurs: ds. B. Labee, ds. C. Neele

Meditaties
ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131,
2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:
Uterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam

tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk
donderdag vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,15 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.

De Saambinder-abonnementen te
Woerden.

Abonnementsprijzen
(bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 13,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 26,- per jaar + extra portokosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Versterking van het geloof door de Heilige Doop?

In de praktijk hoor je wel dat het geloof van Gods kinderen wordt versterkt door de gang naar het Heilig Avondmaal. Maar nooit hoorde ik dat het geloof van een kind van God werd versterkt onder de bediening van de Heilige Doop. Wordt de waarde van dit sacrament - tot versterking van het geloof - niet onderschat?

Onderschatting

Inderdaad lijkt er sprake te zijn van onderschatting van het heilige sacrament van de Doop. Onze vaders waren er waarschijnlijk al bang voor. Nadrukkelijk schrijven ze in het 'Formulier om de Heilige Doop aan de kinderen te bedienen' dat ouders de Heilige Doop 'niet uit gewoonte' of 'bijgelovigheid' moeten gebruiken. Dat laatste wijst vooral op overschatting van het sacrament, alsof het water van de Doop de zonden kon afwassen. Maar vergeten we dat eerste niet? Ouders, die als 'geliefden in de Heere Christus' (!) worden aangesproken, mogen dit teken en zegel van Gods genadeverbond niet onderschatten. Het is in veel gemeenten binnen ons kerkverband dan ook een goede gewoonte dat er op de doopzittingen gesproken wordt over de diepe betekenis van de Heilige Doop. En dat (jonge) ouders worden aangespoord om zich voor te bereiden op het gebruik van dit sacrament voor hun kind(-eren). Met de bede dat de Heere de noodzaak van de wedergeboorte - voor eigen hart en leven en voor het toevertrouwde zaad - op het hart wilde binden.

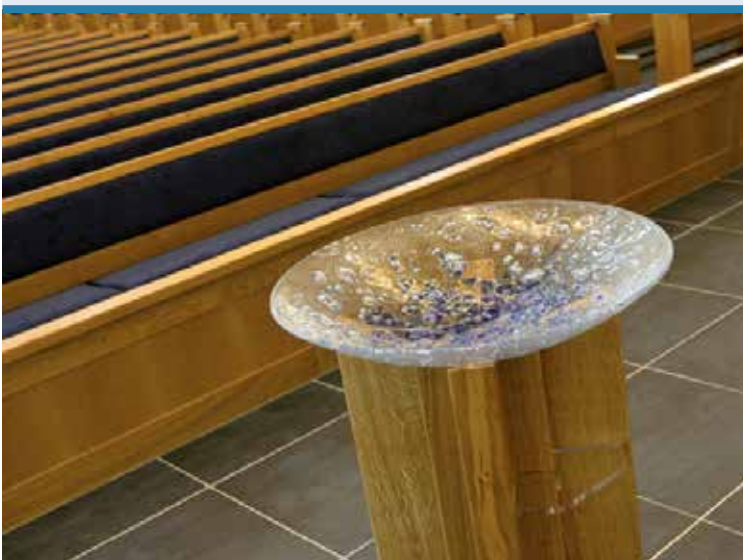
Versterking

De vraagsteller raakt echter een nog teer-

der punt aan: er wordt niet gehoord dat het sacrament gebruikt wordt tot versterking van het geloof van Gods kinderen. Daartoe heeft Christus dit sacrament toch ingezet? Ursinus en Olevianus bevestigen dat in onze Heidelbergse Catechismus (vraag en antwoord 69): 'Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt? Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is van al mijn zonden, gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben'. Naast dit onderwijs uit het Troostboek is het zo nodig dat de prediking deze zaken aanwijst en verklaart. En dan mag er gelukkig weleens vernomen worden dat de Heere - ook onder de bediening van de Heilige Doop - het zwakke, aangevochten geloof van Zijn Sionieten versterkt. Zo zeker als het water de onreinheid van het lichaam wegneemt, zo zeker heeft God om Christus' wil alle zonden van Zijn kind afgewassen door Christus' bloed en Geest. En soms mag ook een bedienaar van het sacrament zijn bevende hand door dat geloof uitstrekken naar het water, dat heenwijst op Jezus' dierbaar bloed...

Doorleving

Met de vraagsteller zien we uit naar het horen van de doorleving van deze zaken. We herinneren ons het onvergetelijke getuigenis van een al wat ouder kind des Heeren. Vanuit de volheid van haar gemoed moest ze even laten weten wat de Heere had doen doorleven onder de bediening van de Heilige Doop: 'De Heere was eens de eerste die Zijn hand naar mij uitstreckte en Hij wilde het onder de doopdienst opnieuw doen'. En tegelijk had ze sterk mogen geloven dat de Heere nog zou werken onder de gedoopte kinderen en de jeugd van de gemeente. Zullen we de Heere smeken om meer van deze 'getuigenissen'? Dan wordt de Heilige Doop tot Gods eer, onze troost en tot stichting van de gemeente bediend.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van 'De Saambinder' kun jij/kunt u mailen naar b.labee@kliksafe.nl of opsturen naar Kerkewijk 115a, 3904 JA VEENENDAAL. Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor al onze lezers, volgt publicatie in een nummer van 'De Saambinder'.

Graag wel wat geduld, er liggen inmiddels ruim vijftig (!) vragen te wachten.